

בס"ד. שיחת ליל נר חמישי רחנוכה, ה'תשי"ב*.

— לתלמידי ישיבת תומכי תמימים דברוקלין** —

א. כבוד קדושת הנשיאים האדמורי"ם זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע — מייסדי¹ ומנהלי הישיבה תומכי תמימים² ליובאוויטש — אדיר הי' הפצם

שהוכרזה ע"י המשפיע הרר"י דזייקאבסאָהן) — הסתכל כ"ק אדמו"ר שליט"א על כל התלמידים, ואמר להמשפיע, שנמצאים כאן איזה תלמידים שאינם צריכים להיות נוכחים. המשפיע ענה, שיתכן שהם נכנסו שלא ברשותו (וניגש אל כ"ק אדמו"ר שליט"א ליתן את רשימת התלמידים שניתנה להם רשות הכניסה), ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א (כשכבת שחוק נסוכה על פניו הק'): "אז מען וויל גיין מיט חסד און רחמנות איז אַנדערש, אָבער ניט איצט איז די זייט"ו... והוסף: "די וואָס זיינען שוין דאָ וועט מען ניט אַרויסוואַרפֿן".

כ"ק אדמו"ר שליט"א העביר יד ימינו על מצחו הק', פניו הרצינו, והתחיל לומר את השיחה (המו"2).

(1 מייסדי לשון רבים, כי, בנוגע לפועל, הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, המציע לאביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, לייסד ישיבה. אחרי דו"ד שהי' ביניהם, נסע כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) על האוהל (כך שמעתי סתם מכ"ק מו"ח אדמו"ר. ובדאי הכוונה לאוהל בליובאוויטש — היינו של כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" וכ"ק אדמו"ר מהר"ש — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע), ובבואו משם אמר לכ"ק מו"ח אדמו"ר כי מקבל ההצעה (ראה תו"מ — רשימת היומן ע' שלה. וש"נ).

(2 אודות קריאת השם "תומכי תמימים" — ראה "התמים" ח"א ע' כג ואילך (אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"י ע' שסה ואילך).

עשרת הימים עליהם דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחת י"ט כסלו (לעיל ע' 185 הערה 33).

(* הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א באידיש ובלה"ק ונשלחה לכו"כ*, ונדפסה אה"כ בהוספות ללקו"ש ח"ב ע' 484 ואילך (באידיש), ו(רובה) בבטאון חב"ד חוברת יד ס"ע כו ואילך (בלה"ק). הבא לקמן — רשימת השיחה בלה"ק (בתוספת איזה מ"מ ופרטים אחדים מרשימת השיחה באידיש).

וראה מכתב זאת חנוכה שנה זו (אג"ק ח"ה ריש ע' קכ): "מוסג"פ רשימת השיחה מנר החמישי דחנוכה, אשר אמרתי לפני התלמידים שיחיו, אבל באמת שייכה היא לכל התמימים ובכלל ליהודי שומר תומ"צ, שבזה נכלל ג"כ הציווי הוכח תוכיח ואהבת לרעך כו' וד"ל" (וראה גם שם ע' רמו). ושם ע' קעד (בתרגום ללה"ק): "מוסג"פ רשימה ממה שאמרתי לפני התלמידים כשנכנסו אלי בחנוכה העבר, אבל שייכת היא לכל בני", כי, כל עבודתם של בני"ה היא, כמ"ש ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, שכל יהודי צריך להחשיב את עצמו לכהן, שענינו הוא להמשיך קדושה בעצמו ובפרט בבני משפחתו כו".

(** ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א — נכנסו לחדרו הק' התלמידים השומרים את הסדר דלימוד החסידות בבוקר, גם אלה שהיו לכל הפחות ג' פעמים מ"ט כסלו**).

לאחרי שנכנסו התלמידים (ע"פ רשימה (* ראה אג"ק ח"ה ע' קח. ע' קלא (ושם: "אפשר שיחים אלו יעשו ג"כ העתקה ללה"ק כו"). ע' קסא. ע' קפ. ע' רכב (נעתק לקמן הערה 32). ע' רפז (ושם: "שהגתי את העתקה גם בלה"ק כו"). ועוד.

(** יש לציין, שבנר ה' דחנוכה נשלמו

ורצונם³ אשר תלמידי הישיבה יהיו נרות להאיר⁴, שיהיו לא תלמידים סתם, לא תלמידים לומדים בלבד, לא תלמידים חסידים גרידא, אלא — נרות להאיר, וכלשונם המדוייק בזה⁵.

דיוק הלשון — נרות וגם להאיר — כי אפשר שיהי' הנר בשלימות: פתילה, שמן, ונמצאים בכלי מתאים⁶, ובכל זה הנה העיקר — להאיר — יהי' חסר: הנר אינו דולק, אינו מאיר לא לעצמו ולא לזולתו.

ומוכרח הדבר שיהיו — נרות להאיר: למצוא בנפשו את הנר לכל חלקיו ולהדליקו. והתואר הלא הוא להאיר — לא אור או מאיר⁷ — זאת אומרת, אשר תכלית הנרות הוא להאיר דוקא⁸. ויש לומר שזה כולל עוד ענין, והוא: צריכים ומחוייבים להדליק גם את הנר של חברו, כלומר למצוא גם בחברו את השמן הפתילה והכלי שלו, ולהדליקו.

ב. כיון שזו היא כוונתם של מייסדי ומנהלי הישיבה, שמע מינה תרתי: ראשונה — שהם השקיעו כחותיהם הק' בזה. ושני' — שעל ידי זה הנה, בדרך ממילא, נתהוו אצלכם (גם אם מתחלה לא הי') היכולת והכחות להביא את כל זה בפועל.

אמנם הקב"ה אינו רוצה שיהי' על דרך נהמא דכסופא⁹, וכמו שסיפר רבינו¹⁰ אשר רבינו הזקן, בנו אדמו"ר האמצעי ונכדו אדמו"ר הצמח צדק, השתדלו ביגיעה, אשר החסידים יהיו יראי שמים ע"י עבודה ולא יראי שמים בדרך ממילא — לכן מתהווים אצל כל אחד נסיונות וענינים המונעים אותו להביא הדבר לידי פועל. לפעמים נדמה לו שזו מניעה, ולפעמים מניעה ממשית היא. לאחד נדמה אשר עבודה כזו כבדה

(4) ראה ג"כ סה"ש תורת שלום ע' פכ"ז (ע' 75 ואילך). קונטרס עץ החיים פכ"ב.

(5) ראה גם תר"מ ח"ב ע' 343.

(6) ענינם בנפש האדם ובעבודת השי"ת — ראה תר"א פ' מקץ לב, ב. שם לח, ב. לקו"ת בהעלותך לג, ג. שערי אורה רד"ה כי אתה נרי (לד, ב ואילך). ובכ"מ.

(7) ע"ד הלשון כוכבי אור כו' כוכבים המאירים (פסחים ב, א).

(8) ראה ברכות נג, א.

(9) ראה תדבאר פ"כ. לקו"ת ר"פ צו (ז, רע"ד).

(10) ראה סה"ש קיץ הש"ת ע' 57. וראה גם סה"ש תש"ב ע' 119.

(3) חפצם ורצונם: חפץ — פנימיות הרצון, תענוג שהוא הסיבה לרצון. רצון — חצונות הרצון, הרצון גלוי (עיין לקו"ת שה"ש ד"ה לבכתני ספ"א (כח, ד). וש"נ). וכדיוק לשון רז"ל (ר"ה ו, א. וש"נ): "כופין אותו עד שיאמר רוצה אני" — כי אינו מתענג בזה, ואזרבה, אלא שבכל זה רוצה, כיון שכופין אותו. ואין להקשות דאעפ"כ הי' צ"ל לשון מרז"ל זה חפץ אני, עפמש"כ הרמב"ם בהל' גירושין ספ"ב — דלא קשיא דאף שבאמיתית חפץ הוא (ואפילו בלא הכפי'), אבל כיון שעדיין הוא עצמו אינו מכיר ומודה בזה, הרי הוא אומר רוצה אני ולא חפץ אני. וק"ל.

היא יותר מדאי, ולהשני נדמה שהוא כבר בבחינת נר להאיר, כי מתאים הוא כבר להכוונה, — הגם שבפועל עדיין רחוק הוא במאד מזה.

אבל כיון שרצון רבי וצדיק הוא, ואמרו רז"ל¹¹ צדיקים דומים לבוראם, הנה כשם שאצל הקב"ה הרי "חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח"¹², כמו"כ נשיא ורבי, שהוא הממוצע המחבר בני ישראל בכלל, ובפרט תלמידיו ומקושריו, עם הקב"ה¹³, יש גם כן כאן הענין אשר לא ידח ממנו נדח. ויהי' איך שיהי' — מוכרח הדבר לבוא בפועל. וכפי שכ"ק אדמו"ר הזקן אומר בתניא וש"ע הלכות ת"ת¹⁴ "בגלגול זה או בגלגול אחר".

"בגלגול אחר" — אין הכוונה דוקא לאחר מאה ועשרים שנה, בצאת הנפש מן הגוף. זהו פירוש הפשוט. אבל "גלגול אחר" — כולל גם כן כשנעשה בו שינוי עיקרי בחיים חיותו בעלמא דין¹⁵.

ומאחר שיכולים לעשות ולתקן זאת שעה אחת קודם — למה ועל מה לדחות התיקון על לאחר זמן?! וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחותיו¹⁶: חסידים הם פקחים, אינם דוחים ליום המחרת מה שאפשר לעשות היום. "היום לעשותם"¹⁷.

ג. כלילי חנוכה מדליקים נרות חנוכה, וענין זה (הדלקת נ"ח) הוא עיקר מצות חנוכה¹⁸.

בין נשים ובין אנשים חייבים להדליק¹⁹. נרות שבת ויו"ט נמסרו לנשים²⁰, אבל נרות חנוכה הם בין לאנשים, איש²¹ — שדרכו לכבוש, ובין לנשים, כלומר מי שנדמה לו שאין לו, או שבאמת אין לו התקיפות

16 ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 48. תש"ב ע' 6. ע' 117. מכתב ג' תמוז שנה זו (אג"ק

ח"ו ע' קסו).

17 לשון הכתוב — ס"פ ואתחנן.

18 ראה תוד"ה הרואה סוכה מו, א. מג"א או"ח ר"ס תרעו ובנ"כ שם. צפע"נ (להגאון מרגאצוב) על הרמב"ם הל' חנוכה פ"ג ה"ג.

19 ראה טושו"ע או"ח סתרע"ה ס"ג. ספר המנהגים חב"ד ע' 69 הערה 2.

20 ירושלמי שבת פ"ב סה"ו. ועוד. רמב"ם הל' שבת פ"ה ה"ג. טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סרס"ג ס"ג (ס"ה).

21 ראה יבמות סה, ב. וראה גם קידושין ב, ב.

11 במדב"ר פ"י, ה. ועוד.

12 שמואל"ב יד, יד.

13 ראה סה"ש תורת שלום ע' 158 (שם מדובר ע"ד אדמו"ר האמצעי): "עומד בין הוי' וביניכם כו' ממוצע המחבר, המאחד עולמות ואלקות ע"י הנשמות".

14 תניא ספ"ט. שו"ע הל' ת"ת פ"ד ס"ג.

15 ראה שער הגלגולים הקדמה ב: "וענין זה שהוא גלגול בחיים כו'". ושם בסוף הקדמה ג. ובמקומות המתאימים בספר הגלגולים. וראה ג"כ תניא ספ"ד. — וראה גם מכתב כ"ב אלול שנה זו (אג"ק ח"ו ע' שנד).

וכח ההתפשטות עד כדי לכבוש ולפעול על הזולת. אבל גם הוא יכול להאיר את הסביבה שלו, לכל הפחות.

זמן הדלקתם — "משתשקע החמה"²², ויורד חושך בעולם, כשטמאו כל השמנים (אפילו אלו) שבהיכל²². וגם לאחר חורבן ביהמ"ק. זאת אומרת — נרות חנוכה הם להאיר חשכת הלעומת זה, חשכת הגלות.

"נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ"²² — בני ישראל בכלל ובני הישיבות בפרט, הנה גם עניניהם ה"חצונים" צריכים להיות מוארים באור תורה וכוונה האמיתית.

"נר חנוכה מצוה להניחה .. משמאל"²³ — לא רק חלל הימני, אלא גם את חלל השמאלי שלו יאיר. ועוד יותר: יאיר גם את הזולת, אפילו מי שהוא באמת זולת²⁴ — למצוא גם בו את הנר ולהדליקו.

"יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך"²² — בכלל לילה ניתוסף נר מאיר — "נר מצוה ותורה אור"²⁵.

באיזה אופן ועל ידי מה בטוח הוא שיהי' כן — "שפיל לסיפי" דקרא"²⁶: "נר מצוה ותורה אור) ודרך חיים תוכחת מוסר" — דרך חיים זוהי ההתקשרות להמאור שבתורה, פנימיות התורה²⁷, אשר בדורות האחרונים נתבארה בתורת החסידות — כמבואר בארוכה בקונטרס עץ החיים²⁸.

יעזור השי"ת אשר אתם, הנרות להאיר, תשלימו את הכוונה של מייסדי הישיבה ומנהלי הישיבה, ושיהי' בחסד וברחמים, ויקבלו נחת מכם, נחת חסידותי, בכל הפרטים.

ד. חנוכה היום. ומנהג²⁹ ישראל תורה הוא³⁰ לחלק מעות חנוכה³¹. אתן לכם מעות חנוכה מקופת כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי' קה"ע שם.

22) שבת כא, ב.

23) שם כב, א.

28) עיין בזה ג"כ הקדמה לשערי אורה.
29) בעת אמירת תיבות אלו בכה כ"ק אדמו"ר שליט"א (המו"2).

24) ראה במדב"ר פכ"ב בסופה. ובתניא פל"ב: "עמיתך עם שאתך בתורה ובמצוות כו' אבל מי שאינו חברו כו' צריך למשכן כו' לקרבן לתורה ועבודת ה'".

30) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. ועוד. שו"ע אדה"ז או"ח ס"ו קפ. סתל"ב סי"א. סתצ"ד סט"ז.

25) משלי ו, כג. וראה פרש"י שבת כג, ב (ד"ה בנים).

31) ראה "היום יום" כ"ח כסלו. לקוטי לוי"צ אג"ק ע' שנח.

26) לשון חז"ל — ברכות יו"ד, א. ועוד.

27) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפי' יפה

וע"פ דברי רבינו³² הוא ע"ד מאמר רז"ל³³ "הנוטל פרוטה מאיוב מתברך", שאינו נוגע הכמות, אפילו מטבע היותר קטנה, אפילו פרוטה, אבל מכיון שפרוטה זו היא מ"איש תם וישר ירא אלקים וסר מרע"³⁴ — מתברך הנוטלה, ויהי' בהצלחה. וכשרבינו אומר בהצלחה — כוונתו לא רק בגשמיות אלא גם ברוחניות.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן בידו הקדושה מעות חנוכה — שקל כסף³⁵ אחד³⁶ — לכל אחד מן התלמידים שנכנסו].

חנוכה טבא ("אָ גוט חנוכה").

(33) פסחים קיב, א. ב"ב טו, ב.

(34) איוב א, ח. ב, ג.

(35) ראה יומא ט, ב ובפרש"י שם. זח"א רנ, א.

(36) ראה במדב"ר פי"ג, טו.

(32) ראה גם מכתב ג' כסלו שנה זו (אג"ק ח"ה ע' נב). ובארוכה שם ע' רכ"ב [ושם: "מוסג"פ הר"ד מנר ה' דחנוכה אשר גם שם מדובר בענין הנוטל פרוטה וכו'"]. ח"ז ע' שנה. ח"ז ס"ע רצ ואילך. ועוד.